

Struktureret observation som kvalitetssikring af blodprøvetagning

Det er almindeligt kendt, at størsteparten af de fejl, der forekommer i forbindelse med analysering af blodprøver, er præanalytiske. For at sikre ensartethed og øget fokus på præanalytiske forhold har vi på Odense Universitetshospital som de første i landet iværksat kvalitetskontrol i forbindelse med blodprøvetagning

Baggrund

Baggrunden for at igangsætte kvalitetskontrollen er standarden H3-A6, "Procedures for the Collection of Diagnostic Blood Specimens by Venipuncture; Approved Standard – Sixth Edition", fra Clinical and Laboratory Standards Institute (CLSI). Standarden beskriver de forskellige trin i en veneprøvetagning. Ud over standarden er der i den europæiske EFLM-arbejdsgruppe (European Federation of Laboratory Medicine), som har fokus på den præanalytiske fase, lavet en spørgeskemaundersøgelse, der beskriver de forskellige forhold i forbindelse med blodprøvetagningen. Forholdene omhandler personalets baggrund, kompetencer, og hvor godt prøvetagningen lever op til standarden fra CLSI. Man fandt ved denne undersøgelse et behov for at ændre nuværende praksis i henhold til H3-A6-standardens.

Indføring i praksis

Ved årsskiftet 2014 blev Afdeling for Klinisk Biokemi og Farmakologi på Odense Universitetshospital akkrediteret i henhold til ISO 15189, som er en standard for medicinske laboratorier med særlige krav til kvalitet og kompetencer. Dette gjaldt blandt andet prøvetagning, så personalet på afdelingen er derfor bekendt med instrukser og korrekte procedurer i forbindelse med blodprøvetagning.

Tanken var, at der skulle indføres

planlagte observationer af prøvetagningen i afdelingens ambulatorium og på sengeafdelinger. Der blev indledt et samarbejde mellem faglig specialist, underviser, afdelingens kvalitetsansvarlige og en repræsentant fra ledelsen, som i fællesskab udarbejdede et skema med 19 observationspunkter. Skemaets punkter tager udgangspunkt i CLSI-standardens, men med basis i egne instrukser og praksis. Spørgsmålene er udarbejdet således, at for de spørgsmål, hvor der er svaret "ja", er svarene rigtige. Derved er det nemt at overskue, når man efterfølgende laver en opsummering af observationen sammen med prøvetageren, da et "nej" skal følges op.

To gange ugentligt udfører den faglige specialist observationer på to prøvetagere ved hver tre prøvetagninger.

Resultater og visioner

Observatøren skal forholde sig passivt under prøvetagningen, men der er ét spørgsmål ud af de 19, hvor observatøren skal bryde ind: hvis korrekt identifikation af patienten ikke udføres. Efter observationen af de tre prøvetagninger opsummeres resultatet sammen med prøvetageren, så denne ved, hvad der er rigtigt og forkert. Resultaterne kan summeres vertikalt som et resultat af kvaliteten for den enkelte prøvetager. Der er sat et krav om, at 66 % af punkterne i skemaet skal udføres korrekt.

Hvis dette ikke opfyldes, genudsendes de relevante instrukser på e-mail, for eksempel i forhold til blodprøvetagning eller patientidentifikation og fornyet observation foretages.

Summering af observationerne horisontalt giver et billede af kvaliteten for prøvetagningen generelt, samt hvilke fokusområder der skal lægges vægt på i form af for eksempel undervisning eller informationskampagner til hele prøvetagningsgruppen.

Vi begyndte observationerne primo august og kan allerede se områder, hvor vi skal sætte ind for at øge kvaliteten, blandt andet ved håndhygiejne.

Da vi startede observationerne, var det ofte forbundet med usikkerhed fra personalets side. En usikkerhed, som muligvis lå i uvidenhed, men øget information og det, at observation er blevet en gentaget rutine, har hjulpet på dette. Når jeg nu melder min ankomst hos personale, som tidligere er blevet observeret, fortæller de mig, at de har taget imod den feedback, som de fik ved sidste observation, og at de har ændret nogle gamle vaner.

Opmærksomhed på prøvetagningen og de korrekte procedurer fra prøvetagerens side skal være med til at give et øget fokus på området i dagligdagen. Dette fokus vil betyde, at hvis der sker ændringer af procedurer, vil det ikke være en stor forandring, og disse vil derfor hurtigt kunne indføres.

Af bioanalytiker og faglig specialist // **Tine Lindberg Seemann**
Afdeling for Klinisk Biokemi og Farmakologi
Odense Universitetshospital

Struktureret observation som kvalitetssikring er stadig i en startfase og vil blive rettet til undervejs. Efterhånden skal observationen skemalægges, så hver enkelt aktiv prøvetager på afdelingen bliver observeret med et ønskeligt interval. Ligeledes skal prøvetagerens uddannelsesbaggrund og observationsområde (sengeafdeling eller ambulatorium) noteres, da de fysiske forhold ikke er uvæsentlige.

Der er ikke tilført ekstra ressourcer til denne kvalitetssikring, men opgaven udføres af den faglige specialist med ansvar for de præanalytiske forhold og tager ca. to timer ugentligt. Med tiden skal der udvælges flere nøglepersoner på afdelingen, som skal deltage i observationerne.

På sigt kan observation af prøvetagning foretaget af andre personalegrupper, fx sygeplejersker på en sengeafdeling, eller observation i almen praksis også være yderst relevant, så man er sikker på en ensartet høj kvalitet. ■

Tine Lindberg Seemann observerer, mens bioanalytikerkollega Shahin Lotfollahi tager en blodprøve. Hun noterer i skemaet, om prøvetagningen foregår korrekt.

QC PÅ PRØVETAGNING, AFD. KBF, OUH

OBSERVATØR

DATO

PRØVETAGER

Prøve nr.	1	2	3
Spm 1 Var rekvisitionen klar til brug?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 2 Blev patienten identificeret korrekt ifølge instruks?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 3 Blev der udført korrekt håndhygiejne før og efter prøvetagning?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 4 Sikrede prøvetageren sig, at patienten var korrekt forberedt (faste o.lign.)?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 5 Var staseslangen placeret korrekt (ca. 4 fingerbredder over indstiksstedet)?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 6 Udvalgte prøvetageren sig et passende indstikssted?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 7 Benyttede prøvetageren en passende kanyler?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 8 Blev indstiksstedet afsprittet korrekt?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 9 Fik spritten lov til at fordampe inden indstik?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 10 Forblev indstiksstedet urørt efter afspritting? (Berøring med afsprittet finger er tilladt)	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 11 Sikrede prøvetageren sig, at hånden var uknyttet efter blodet var begyndt at flyde?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 12 Blev staseslangen løsnet, straks efter blodet begyndte at flyde?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 13 Blev den korrekte prøvetagningsrækkefølge fulgt?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 14 Var glassene korrekt fyldte?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 15 Blev alle glas vendt (blandet) umiddelbart efter prøvetagningen?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 16 Satte prøvetageren vat eller gaze på indstiksstedet efter endt prøvetagning?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 17 Blev kanyler o.lign. deponeret korrekt umiddelbart efter prøvetagningen?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 18 Blev patienten bedt om at bøje armen i 3 - 4 min.?	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐
Spm 19 Blev glassene identificeret på en sikker måde? (mærkningen foregår hos patienten)	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐	Ja ☐ Nej ☐

Det skema, som observatøren udfylder. 66% af punkterne i skemaet skal udføres korrekt.